

Nowe oblicze Krasińskiego

Praca badawcza

W Zakładzie Tekstologii i Edytorstwa Dzieł Literackich Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu powstało nowe wydanie krytyczne dzieł Zygmunta Krasińskiego. Pomysłodawcą projektu i jego kierownikiem był prof. Mirosław Strzyżewski, a zespół edytorów tworzyli pracownicy i współpracownicy Zakładu, Wydawnictwa Naukowego UMK oraz kilkoro zaprzyjaźnionych badaczy z innych ośrodków akademickich.

Fot. Cyfrowa Biblioteka Narodowa POLONA

Pr o w a d z o n e przez pięć lat (2012–2017) w ramach grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki prace tekstologiczno-edytorskie objęły m.in. przegląd rozproszonych zasobów archiwalnych (zarówno w Polsce, jak i we Francji, Szwajcarii oraz Włoszech), gromadzenie dokumentacji, przygotowanie podstaw tekstowych, nowych tłumaczeń utworów francuskojęzycznych i objaśnień rzeczowych, a także opracowanie aparatu krytycznego (z różnymi zachowanymi odmianami tekstu).

Potrzeba nowej edycji

Od lat zainteresowani twórczością autora *Nie-Boskiej* badacze i popularyzatorzy wskazywali na potrzebę nowej edycji wielu zapomnianych utworów. Ponadto dotychczasowe edycje zbiorowe albo w ogóle nie spełniały, albo już nie spełniają wymogów stawianych tego typu wydaniom. Warto również nadmienić, że do wielu z nich wkraady się różnego typu błędy powielane w kolejnych publikacjach. Mimo że toruński projekt korzystał z dorobku edytorskiego poprzedników, to jednak za podstawę tekstową wzięto pierwodruki utworów i nieliczne zachowane rękopisy. Wiadomo bowiem, że większość autografów dzieł poety uległa zniszczeniu w celowym podpaleniu Biblioteki Ordynacji Krasińskich przez niemieckiego okupanta po Powstaniu Warszawskim. Bardzo cenne, choć niewystarczające, w pracy nad nową edycją okazało się wydanie znanego edytora, członka m.in. Polskiej Akademii Umiejętności, Jana Czubka (Zygmunt Krasiński, *Pisma*. Wydanie jubileuszowe, oprac. Jan Czubek, Kraków 1912).

Dzieła zebrane

Opublikowane w Toruniu *Dzieła zebrane* Zygmunta Krasińskiego obejmują osiem tomów pomieszczonych w dwunastu woluminach: t. 1: *Wiersze* (oprac. Maciej Szargot); t. 2: *Poematy* (oprac. Maciej Szargot); t. 3: *Dramaty*, vol. 1–2 (oprac. Magdalena Bizior-Dombrowska); t. 4: *Małe formy narracyjne* (oprac. Dorota Kulczycka, Agnieszka Markuszewska, Barbara Linsztet, Marcin Lutomiński i Michał Sokulski); t. 5: *Władysław Herman i dwór jego* (oprac. Mirosław Strzyżewski, Barbara Linsztet i Magdalena Rajewska); t. 6: *Proza poetycka*, vol. 1–3 (oprac. Agnieszka Markuszewska, tłumaczenie z języka francuskiego Joanna Pietrzak-Thébault); t. 7: *Pisma dyskursywne*, vol. 1–2 (oprac. Bartłomiej Kuczkowski, tłum. z języka francuskiego Renata Jarzębowska-Sadkowska i Joanna Pietrzak-Thébault); t. 8: *Aparat krytyczny* (oprac. edytorzy poszczególnych utworów, red. naukowa Agnieszka Markuszewska i Mirosław Strzyżewski).

Książki ukazały się w dwóch wersjach: edycji limitowanej – w twardej oprawie, z nośnikiem cyfrowym zawierającym liczne fotografie oraz kalendarium życia i twórczości Zygmunta Krasińskiego, a także edycji w oprawie miękkiej, bez dodatku cyfrowego (w odpowiednio niższej cenie).

Nowe rozwiązania

Konstrukcja wydania została pomyślana w taki sposób, że może służyć zarówno badaczom, jak i czytelnikom nieprofesjonalnym, którzy interesują się twórczością autora *Psalmsów przyszłości*. Jest to wydanie naukowe (krytyczne, a więc uwzględniające różne warianty tekstowe zgromadzone w osobnym tomie) i zarazem popularne, ponieważ zawiera objaśnienia rzeczowe w postaci przypisów do każdego utworu.

Omawiana edycja jest pierwszym od stu lat tak obszernym wielotomowym i naukowym wydaniem, które przypomina w zupełnie nowym układzie bogactwo tematyczne i gatunkowe twórczości poety – kojarzonego przede wszystkim jako autora *Nie-Boskiej komedii*, *Irydiona* czy *Przedświtu*. Publikacja ma więc walor poznawczy i inspirujący, ponieważ prezentuje niemal cały (z wyjątkiem korespondencji, która ma być wydana osobno) dorobek literacki jednego z poetów uznawanego za romantycznego wieszca. Zgodnie z zasadami edytorstwa naukowego tekst utworów został oczyszczony z ewidentnych błędów pióra i błędów druku oraz zmodernizowany w taki sposób, żeby zachować swoistości językowe poety, a jednocześnie nie odstraszać czytelnika archaiczną pisownią. Zgodnie z przyjętą przez prof. Strzyżewskiego zasadą Krasiński ma być do czytania.

Należy również podkreślić, że nowe wydanie dzieł zebranych nie zawiera żadnych treści interpretacyjnych, sugerujących odczytanie poszczególnych dzieł. Są za to informacje m.in. o dziejach tekstów, a także wykazy opracowań historycznoliterackich poświęconych każdemu z utworów. Jak mówi redaktor naukowy edycji: została ona „pomyślana tak, aby lektura całości dała rzeczywisty obraz twórczości poety, bez narzucania odbiorcy interpretacyjnych tropów, bez sztucznych i anachronicznych podziałów, które odziedziczyliśmy po wydaniach poprzedników” (<https://edytorstwoumk.com>).

Wszystkie tomy ukazały się jednocześnie, co jest ewenementem w kręgu polskiego edytorstwa naukowego. Zazwyczaj bowiem poszczególne tomy dzieł pisarzy wydawane są w dużych odstępach czasowych, z kilku – lub kilkunastoletnim opóźnieniem, a niektóre tego typu prace są wstrzymywane na całe dekady.

Wydarzenie (nie tylko) naukowe

Celem przygotowywanej nowej edycji dzieł Krasińskiego było zarówno wypełnienie istotnej luki w badaniach nad literacką spuścizną Zygmunta Krasińskiego i przywrócenie zapomnianej twórczości, ale także upowszechnienie w obiegu czytelnicznym możliwie poprawnych i przystępnych wersji tekstowych utworów jednego z najważniejszych polskich pisarzy. Czy to się udało?

Liczba sprzedanych kompletów tomów w oprawie twardej i oprawie miękkiej wskazuje na spore zainteresowanie nie tylko instytucji, ale i klientów indywidualnych. Upowszechnianiu nowego wydania i – by użyć marketingowego określenia – promocji samego Zygmunta Krasińskiego sprzyjają spotkania w formie prezentacji i dyskusji, które jak dotąd – z sukcesami frekwencyjnymi i sprzedażowymi – odbyły się w Toruniu, Opinogórze, Warszawie i Białymstoku.

Pierwszy recenzent drukowanej wersji utworów Krasińskiego, prof. Zbigniew Chojnowski, skonstratował m.in.: „jeśli za miarę wartości edycji dzieł klasyka uznać potencjalną zdolność do przełamania stereotypów na temat jego dorobku, to toruńskie wydanie już z tej racji trzeba ocenić wysoko”¹. Natomiast autor bardzo obszernej i wnikliwej recenzji wydania, dr hab. Arkadiusz Bałajewski, ocenił, że „nowa edycja Krasińskiego stała się wydarzeniem naukowym”².

Zapraszamy do lektury.

MARCIN LUTOMIERSKI

Wydawnictwo Naukowe
Uniwersytetu Mikołaja Kopernika

¹ „Forum Akademickie – Forum Książki”, 2018, nr 1

² „Pamiętnik Literacki”, 2018, z. 2)